GODEFRIDI BIDLOO OBSERVATIO, DE ANIMALCULIS, IN OVINO ALIORUMQUE ANIMANTIUM...

Govard Bidloo

Digitized by Google

Lecturo S.

Ipſe memet ipſum meaque dum excutio, comperior & annuo lubens, amicorum monita, hortamenta rogatuſque, vim apud me obtinere perſuaſionis & imperii maximam. Quis autem erit, qui hac de facilitate mea ambiget meritò? ubi viderit, me, ipſis id petentibus, quas nuper vernaculâ linguâ exaratas edidi tabellas, non modo latinas facere; Sed & ventilationi ſubjicere publicæ. Fateor ingenuè tanti non eſſe

eás, linguâ iſtâ ut loquantur utrâque: ſed cum rempublicam ſpectitent medico-anatomicam, quam, pro viribus meis, ornare ſtudeo mul tique ſint inter ſtudioſos, quibus in uſu idioma belgicum non eſt cogitataque quædam comprehendant, quorum probationes nonnulli in dubium vocare potius, quàm promovere malunt, æquum duxi, eorum videre &, ſi poſſibile ſit, removere ſcrupulum. Cum porrò faculam, irrito licet forte, viris non negem præferre perſpicacioribus, minuſcula hæc, in minuſcula animalcula, diſquiſitio, ad majora in majoribus inveſtiganda, incitamento ſiet, deſidero vehementer & unicè. Pretioſæ cui in menſa fragrantem non ſpirant odorem meleagrides nobileque falernum, nec ex ebore auroque coruſcans ſplendet ſalinum, aquam ſi & olus apponat benivolè,

lè, hic ille, Diis teſtibus, ſpernendus eſt nequaquam, quippe,

Juppiter ambroſiam Baucidis edit olus.

monitum te autem, lector candide, volo, liberiorem hanc tranſlationem menti ſemper, verbis verò ipſiſſimis, ubique locorum, non reſpondere vernaculis. Secundò cum in medicos, anatomicos phyſicoſque mitior, quàm quidem in rhetores, poëtas hiſtoricoſque criticorum ac leporis Romani cenſorum, eſſe ſoleat de dicendi genere atque ſermonis elegantia animadverſio, non moratum me fuiſſe in voce Auguſteo incognita ſeculo (intelligi ſatagens) aut an belgiciſmo uterer fortè atque ſubinde. Tertiò me, dum craſſa quorundam, qui ſeſe deridendos propinant ipſi, rideo commenta veſanaque deliria, ipſis concedere ine-

ptire ſuaviter atque infantiſſimè: is etenim ego non ſum, qui infantibus ſenibuſque melimela dare vacuaſque offerre mariſcas ludibundus amo quique tenebricoſam eorum ignorantiam atque inſulſam ſtupiditatem helleboro curare, aut carminibus fugare valeo. tu autem, candide lector, Vale.

G. BID-

G. BIDLOO,

VIRO CELEBRI

ANTONIO

VAN

LEEUWENHOEK,

Scientiarum augmentum, decus & voluptatem adprecatur.

Officioſis tuis literis, amicâ receptione amœniſque multorum ſcitu digniorum demonſtrationibus, devinctum me agnoſco nimium, quàm ut cuidam, præter te, obſervata mea, de quibus ſermones ſeruimus nuper, offerrem humaniter eoque minus, quia ex tuis quoque annotationibus perluſtrationibusque de eorum veritate totus ſum factus certus & confirmatus.

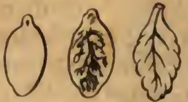
Detectis ab me, caſu nunc, ex conſilio tunc, ſæpe ſæpius in humano pariter pariterque brutorum hepate morbis, tumoribus, calculis materiâque variâ & quidem in ovibus, quodam animalculorum genere, quorum nomen (VERMES) deſcriptio atque delineatio mihi neutiquam, aut parum admodum, cum eorum ſtructura convenire videbatur; ad ulteriorem diſquiſitionem hujus animalis me applicui ſedulò & ſtricte: ſed aſſuetus, & à teneris, perniciosiſſimum alienæ laudi inhiantem majorumque labores abſorbentem vitare vituperationis gurgitem abyſſumque peſtiferam; pervolvere (priuſquam vel calamum moverem) non deſtiti, virorum doctrinâ & diligentiâ celebrium monumenta plurima, ut quid, ab ipſis, hac in re, præſtitum eſſet, haberem perſpectum probè: hoſce inter, nè incaſsùm ſudare & multo molimine colligere viderer nugamenta ineptè, poſteriorum noſtrique ſeculi lecturæ meæ ſubjeci, venerabundus, Phyſicos Anatomicosque præſertim vidique mox, omnem qui reſpectu temporis ſui, ſuperat panegyrim, FABRITIUM HILDANUM, *cent. p. obſervat. chirurg. pag. mihi* 74. quærere; *quid rarius? quid admirabilius? quam gigni vermes in veſica fellis?* quod tamen ex relatione atque auctoritate *viri probi & fide digniſſimi*, GALENI WEIERI ejuſque epiſtolâ, datâ DUSSELDORPII, 16. Junii A. 1602 aſſerit.

Detexit Gallicana ad propagandas ſcientias Academia (inſpiciatur diarium, cui titulus *Journal des Sçavans* A. 1668) dum ulterius in ove ductum perſcrutatur, quo bilis in cyſticum deducitur tu-

bu-

bulum, hoſce (ſic dictos) vermes, in ductibus Cholodochis: inter ipſos erant (territi quoque, ut credo, metus quippe tum temporis, Lutetiæ Pariſiorum, peſtis erat mortalibus ingens) qui lecto forſitan ATHANASII KIRCHERI tractatu, de peſte, edito A. 1658. diſquiſitione dignum judicarent; an non hæc animalcula præſagia atque futuræ mœrendæque cladis prænuntii extarent? cùm CORNELIUS GEMMA, ſimili de caſu, circa annum 1562. inter Batavos, meminiſſet, ſuſtinens multifariam morborum colluviem beſtiarumque ex ea ſtragem, præſagio humanæ inſervire cladis ſemper. Animalculorum horum figuram comparant Academici, cum illa herbæ ſyderitis glabræ arvenſis, deſcribentes porrò illa, hoc modo, pag. 100.

Sunt figurâ plana, oviformia, & quadantenus in apicem, versùs extremitatem unam, exporrecta: ab altera autem extremitate caput obtinent nonnihil prominens foliique cauliculum exprimens. Colore tinguntur ab parte ventris albicante; dorſum ſcatet maculis filamentiſque obſcuro-fuſcis, hinc ſoleam piſcem repræſentant. Caput roſtro (proboſcide) inſtructum, perforatum habent foramine parvo, præter & aliud majus circa medium, verſus inferiora. Huic hanc adjiciunt delineationem atque explicationem.

1. denotat animalculum dorſo, 2. Ventri incumbens. 3. iſtius herbæ folium, ut illud exhibet BAUHINUS. Cæterùm nihil prætereà, quod propriè ad hoc lemma pertinet, niſi generaliorem probationem de prædictionum præſagiorumque incertitudine, habent.

Quid ab famigeratiſſimo BARTHOLINO, FABRITIO, HAUPTMANNO, TARDINO aliiſque ſit præſtitum, congeſtum extat, Miſcellaneis Curioſis ad annum 1670. pag. 128. ad Ann. 1675. 1676. obſervat. FROMANNI pag. 249. & &c.

Eodem fermè tempore, videlicet, Ann. 1671. hiſce quoque de animalculis egit, perpetuis celebrandus laudibus, FRANCISCUS REDI, *Tractatu de inſectis*, pag. 302. horumque, hac figura, depingens faciem:

Figu-

Figuram (inquit) *vervecini, vel arietini hepatis vermes habent ſeminis cucurbitæ*, vel ut melius dicam, exigui & tenuis myrthifolii, cauliculo dotati. Colorem obtinent ex lacteo candidum & multi in illis tranſlucent vaſorum ramuli, vel canaliculi ex flavo virides, ſi mavis. Foramen habent rotundum, ſive os in planitie ventris, haud procul ab ea parte, quæ reſpondet folii cauliculo poſitum. Sæpius hi vermes vervecini in ciſta fellis inveniuntur, nec in ſelle modò, ſed omnibus hepatis vaſis natant, ſolis arteriis exceptis.

Quid de hiſce omnibus affirmandum, ex ſequentibus tibi dijudicandum relinquo libenter.

Verbo, vidi etiam FRED. RUYSCHIUM, obſervat. 48. de hiſce animalculis verba feciſſe. Quàm longè autem icon hæc ejus, ab vermis ovini hepatis ſimilitudine, figurâ (hâc enim locoque exceptis, quibus eum ovino in hepate vidit, perpauca habet) ipſaque ab veritate deflectat, unicuique mox, perſpecta

delineatione eâque cum mea & vera comparata, patebit abundè.

Crediderim vix, poſſe dari quemquam, qui ejus picturâ animal deſignari credat, cum nihil obtineat, quod animal vivum ejuſve figuram vel redoleat: è contrariò pro glandulosâ, aut alia quadam maſſula non habeat. Addit autem ſub deſignatione literæ F. *Vermes è ductu cyſtico & poro bilario ovis deſumpti.*

Ut obſervationis meæ narratio ejuſque ordo percipiatur rectè, dicam primò de animalculi hujus corporę atque diſpoſitione. Secundò; de locis in quibus detegitur. Tertiò; de ejus numero, ortu, propagatione conaborque quartò; demonſtrare, hæc & alia animalia, in hepate aliiſque corporis partibus degentia, cauſas multorum morborum eorumque ſymptomatum extare.

P.º; quod ad horum animalculorum figuram, circumſcriptionem ſimilitudinemque, quæ nunc (exceptis ſupra memoratis) ab ea nummulariæ herbæ,

tunc

A
C
D
B
E
F
G
H
K
L
M
I
K
L
M

tunc ab hirudinis imagine deſumitur; illa convenit quàm maximè, cum ea piſcis noſtratium ſoleæ atque ex parte paſſeris; ut liquet ex delineatione prima, literâ A. deſignante animalculum hoc, magnitudine, quâ, ut plurimum, invenitur, ab parte gibba, ſive dorſo B. inverſo ordine, atque ita ab facie ventris conſpiciendum. Sub lit. C. depingitur ejus prima, D. altera facie expreſſa proles: literæ autem E. & F. deſignant utrumque hujus animalis adſpectum, adaucta proportione, ope tubi optici.

Phænomena vel vix hic morbus habet, quibus extrinſecus dignoſci queat, cùm itidem, quod ex eo laborat animal, quandoque pingue & vegetè vivens eſt, ejus hepatis ſtatus, non niſi poſt mortem, inveſtigatur atque hinc rarò viventia inveniuntur eòque minus, quia vel nullum frigus, aut liquorem adventitium, ſine vitæ diſcrimine, ferre valent. Vidi tamen viventia hæc animalcula, poſtquam lanienæ ovium ſæpeſæpius, ex profeſſo inſtitutæ, interfuiſſem & quidem ultimò, inſigni multitudine hoc anno 13. Martii, quemadmodum eodem quoque tempore, in felino hepate, aliud breviuſculorum denſorumque vermium genus. Ubi frigeſcere incipiunt atque ita motu deſtituuntur viſibili, recuperant eundem, manu caleſcente occluſa leniter, aut hepate tepidæ immiſſo. Motus eorum, cum motu mox deſignatorum piſcium, in totum convenit; id eſt, undarum, ſuprema parte non ruptarum adinſtar, moveri videntur. Progredientibus corporis marginibus circumvolutisque, hoc modo, caput primò ad truncum adducitur; corpus ſecundum ejus latitudinem expanditur atque poſtea ſecundum longitudinem extenditur.

Co-

Colorem obtinent fuſco-flavum, ventrem planum, in dorſo pallidiorem; tota porrò cutis ipſis aſpera, punctulis ſtipata, pellucida & tranſparens eſt admodum, ut per eam, parte ab utraque viſcera vaſaque dignoſci poſſint ritè. Capite inſtruuntur (vide lit. G. adauctam ejus proportionem exhibentem) & acuto plano, ore eminenti, ut ferme carpio. Oculi (vide ut ſupra H.· & I.) prominentes quàm maximè, limbo obducuntur cartilagineo, K. ſuntque, quod multis hujus figuræ piſcibus eſt familiare, non ab utroque, ſed uno capitis latere, collocati ambo.

Capiti tam propè cor & huic conjuncta adjacent inteſtina, ut dubitem, num vel quidquam intercedat, quod autem omni ferè viventium generi proprium eſt, quo ab trunco diſtinctum videatur caput. Duo de corde dimittuntur, totum corpus perreptantia vaſa, relicto in dorſi medio, ſecundùm ejus longitudinem interſtitio lato, ut videre eſt, ſub explicatione lit: L. inter hæc vaſcula, exiles collocantur tubuli, ſive filamenta, in quibus nullus conſpicitur liquor. In vaſculis hiſce duo inveniuntur liquorum genera, in quibuſdam, videlicet, ex fuſco flavus, quandoque etiam purpureus; in aliis ex pallido viridis, uterque autem viſcidus; defluens nihilominus (imò animalculo jam mortuo) corporis poſterioribus elevatis, versùs cor & ab ipſo, elevato capite, verſus corporis poſteriora. Mirabantur quidam hujus demonſtrationis adſpectores refluxum hunc tardius, animalculis viventibus, quam ipſis demortuis peragi; cum tenuior in vivis, quàm mortuis, hic comperiatur liquor; ſed habitâ vaſorum deducen-

tium

tium hoc liquidum eorumque motus, propellentis porrò cordis virium ratione, clarè ipſis & diſtinctè hujus phænomeni ratio & effectus innotuit.

Inteſtina aperiuntur in dextro corporis latere, mox infra caput, qui locus, quæ apertura, peſſima conſuetudine, in piſcium genere, umbilicus nuncupatur; inteſtina arctiſſimè & in unum quaſi glomerem, compreſſa tenentur. Globulus quidam ſubater, circa inteſtinorum initium, hepatis fungi officio mihi videtur: inter hunc atque ipſa inteſtina detego, in omnibus quæ perluſtravi animalculis, inſignem numerum partium oviformium, de quibus tua me monet epiſtola experiorque tecum, centena eorum corpuſcula etſi conjuncta, vix tamen unius arenulæ circumferentiam implentia, colorem ex pallido rubrum præbere: hæc corpuſcula mihi ovula ſunt, aut, ſi mavis, *de kuyt van dit viſje*; omnem licet adhibuerim diligentiam, nunquam tamen certò mihi & perfectè de eorum ſexu ſatisfacere datum mihi fuit. Sæpius anceps, collegi tandem veritati convenire proximè, hæc animalcula iſtius eſſe generis viventium, in quo uterque conſervatur ſexus; aut me hactenus, nondum in maſculinam incidiſſe prolem; verùm quàm longè fœmineum genus in aquatilibus numero ſuperat maſculinum, ex pluribus, exemplo ſit, aſellus minor: num animalia hæc, *vermes aquatiles*, an verò *piſces* renuntianda ſint, ad rhombum facit nihil; quandoquidem idem hoc (utrumque, nempè, ſexum) in terreſtrium, ut limacum aliorumque animalium diſtincto cœtu, compertum habemus dudum; exilitas quoque corporis, huic ſyſtemati nihil addit veritatis atque veriſimilitudinis, nihil adimit: multa enim dantur aquatilium, terreſtrium, volatilium genera, te-

B ne-

neritudine & incremento hiſce animalculis paria: quin imò millena aliquot millia, ipſis millies minora variæque figuræ, quotidie, in ipſa aqua pluviali natantia, inveniuntur: rogo autem prædicto examini te quoque tradas ſeriò.

Experior (ut tu mecum communicare voluiſti) quoque ingentem acervum particularum ſupramemoratarum oviformium, ubique locorum, quo animalculorum horum fœtus inveniuntur, in liquore, bile, nempè obſcura, cui innatant, apparere; haſce autem ad unam omnes (licet minutiſſimæ ſint) unius ejuſdemque eſſe figuræ ac pelluciditatis.

Cauda, potius pars infima, etſi cum toto conveniat corpore, omnibus tamen ejus partibus exterioribus tenerior eſt, rudiori quippe contactu frangitur actutum.

Loca quibus, in hunc uſque diem, animalcula hæc invenire tantum potui, vaſa, ductus receptaculaque bili inſervientia, ſunt; major autem eorum numerus in ductibus cholodochis nidificat, qui hoc in ſtatu ubivis, extra normam verò & majoribus protuberantiis, ſpiris, anfractibus, cellulis, quarum cavitatum diameter pollicis & dimidii latitudinem ſæpius adæquat, eminent, tractu, quo hæc animalcula coacervatim congeſta reperiuntur ſuntque hæc loculamenta cartilaginis inſtar dura: in ductibus cholodochis minoribus, jacent ſecundum vaſorum longitudinem, triplici quadruplicique volvulo complicata: hac facie multos, autumo, fuiſſe deceptos atque proinde animalcula hæc deſcripſiſſe, ut in longum exporrectos rotundoſque vermes; verùm etſi arctiſſimè complicentur, expanduntur attamen, etiam poſt mortem, tepidæ immiſſa, ſecundum eorum diſpoſitionem veram facile,

cile, aſt mutantur itidem colore, id eſt, albeſcunt ſtatim.

Animalcula hæc rariſſimè in hepate inveniuntur, niſi hoc viſcus tumoribus ulceribuſque infeſtetur. ſive autem multa, ſive pauca, magna, ſive parva numero & corpore exiſterent, nunquam tamen mihi contigit vaſa vel ulla ſanguifera, ab conſueto ſtatu, ſanguinemve in iis mutatum, minus multò animalcula hæc in eorum tubulis reperire; nervis aſſervantibus fabricam ſuam perfectè emiſſiſque regulariter & ut ſolent benè conſtitutis, obſervo; lymphæductus per totum corpus, ab eorum diſpoſitione naturali, differre multùm; quidam quippe debitæ expanſionis excedentes limites, ſibi conjunctos comprimunt admodum, ut de iis vix leviora quædam veſtigia conſpicere detur, quod ſi acciderit, abdominis cavum lymphæ tumet ſcaturigine; glandoſæ hepatis molis interſtitia diſtenta maximè, unaquæque glandula liquore turgida & ſaturata diſtinctè & ad oculum ab ſibi vicina ſemota; ipſa quin etiam exterior hepatis membrana durior ſpiſſiorque reperitur. Animalcula hæc ipſa in hepatis ſubſtantia ejuſque vaſis ſanguiferis non hoſpitari, neminem inficias iturum confido, qui perpendere non dedignatur, ex adverſo, ea extrinſecus atque ita per omnia corporis viſceriſque hujus involucra (quod nemo mortalium defendendum ſuſcipiet tutò) aut per vaſa ſanguifera, bilaria, lymphatica in hoc debere intrudi viſcus.

Primò; arteriæ mole & diſpoſitione ſpiſſiores firmioresque, itidem anguſtiores, eum ſunt in modum circa earum extremitates, in hepate exporrectæ & in minutiſſimas ſui generis propagationes extenſæ, ut

nè ullum quidem horum animalculorum viſibilium continere ſint aptæ natæ (taceo impræſentiarum contradictoria, ex ſanguinis aliorumque liquidorum motu cauſarumque effectis deducenda, argumenta) hinc ergo colligo, cum Nobiliſſ. FRANC. REDI, eſſe rationi inconſentaneum planè, animalcula hæc commorari in arteriis atque ibi incrementum capere poſſe. Suſtineo autem (ſalvâ Viri excellentiſſimi auctoritate; partium enim, nec perſonarum ſtudio me abripi patior) contra ipſum, illa, nec in cæteris habitare vaſculis ſanguiferis. Si enim & hoc eſt, quod Auctor urget, in veſica fellis gignentur, mordendo hinc & prorependo perforent communem ductum iterumque inde per & in vaſa ſanguifera ruant, oporteret, inveniretur effuſus, aut defluens ſanguis ullibi, quem autem offendere mihi contigit nunquam. Ea, hic loci, numero adaucta, denuò perforare vaſa ſanguifera, hoc pacto, in glandoſam hepatis molem reptitare, eam cellulis excavare, experimento atque veriſimilitudini refragatur efficienter; minutiſſimi etenim ductus cholodochi, hiſce occupati animalculis, imo in ipſo hepatis extimo margine, admodum extenduntur, ampliantur atque accreſcunt, ut ipſa ejus glandoſa ſubſtantia cum exteriore membrana unita videatur coaleſcatque firmiter; in cellulis tamen nihil, quod ſanguinem referat, relictum obſervatur.

Ingenti, ut plurimum, quamquam incerto, prorumpunt numero & hoc pro majore, vel minore, ad propagandum, temporis interceſſione; ex uno, nempè, 870. integra, præter multa, ipſa in diſquiſitione, lacerata, diſſecta; ex alio autem hepate, vix 10. aut undecim animalcula depromere potui. Reperiun-

riuntur in multifario beſtiarum ordine. Relatum mihi ab venatoribus Velavienſibus eſt, ſe animalcula hæc in cervis, apris aliiſque majoribus minoribuſque inveniſſe animantibus. In vitulino ea ſæpius & in tauri juvenci hepate paucis abhinc diebus, verùm ex viridi atro colore tincta, obſervavi; reperiri ea in ovis utroque ſexu & per omnem vitæ tractum, quinimo in ſeneſcentibus, hoc multis jam, tibi verò jam dudum, innotuit. Detexi aliquando in & circa humana jecinora, diverſæ ab hiſce animalculis fabricæ & ut tum temporis mihi videbatur, alterius figuræ animalia, ſive vermes; quamquam mihi perſuadere jam auſim (penitiore videlicet, inſtructus animalculi prædicti cognitione atque expertus inſuper, quo ſeſe modo complicare poſſunt) me ea quoque in hepate vidiſſe humano: priuſquam autem vel minimum quid, ut certum affirmem, conabor (abs te idem expetens) nullâ neglectâ opportunitate, ipſam hujus rei eruere & patefacere veritatem.

Quod ad horum animalculorum ortum ortuſque cauſam primariam, materiam atque propagationem, quæ omnia ſcripturientes quidam ex putredine, corruptione, ſalis defectu, liquidi caloriſque intemperie aliiſque, ſenſu carentibus, cogitatis, verbis facultatibuſque derivare moliuntur: ut; *hæc & ſimilia animalcula ſemel ex putrida materia producta, eſſe multiplicativa ſui, mediante, ſive operante facultate foventrice.* Hiſce cum aliis infirmioris cerebri ludibriis cogitationumque ſepoſitis chimæris, conſtituo, hæc animalcula, quemadmodum omne vivens animatum & vegetans, ex ſibi ſimilibus at-

que ita ex ovulis, ſemine, breviter, ex materia ſibi in primo fieri conformi ejuſdemque, cum ſe, diſpoſitionis, produci: exiſtimans, hoc quo vivimus ſeculo, nimiùm profeciſſe homines in artibus rebuſque viſibilibus tractabilibuſque (reticeo cætera) nimiùm virtutem coluiſſe ratiocinandi ejuſque perſpexiſſe fundamenta; nimiùm veram diſquiſitionis in corpora didiciſſe methodum, quàm ut ſibi aliiſque imponi ſinant diutius aureſque patulas inſipientium vetularum narratiunculis puerorumque inſulſo præbeant garritui. Vana quæ mentis non confirmatæ ludibria, ad execrandam gentilium veritatis & limato ſcientiarum lumine privatorum normam, vagientes vix apud infantulos, quibus Lalli & Morphæi facinora, ut, nempè, dormiant, recitantur; nullo autem modo inter homines, mediocri duntaxat ratiocinandi virtute non deſtitutos, ferri poſſunt; Verùm enim verò, cùm prædicta & ſimilia, apud ciceris & nucum emptores in pretio ſint, ſtomachari non deſino: hoſce enim ſi audias docentes, truncus & ſtipes, cum ratione, diſtincta perceptio eſt atque ideo ego (quod Petronius de eloquentiæ ſtudio) exiſtimo Juvenes, quorundam ſuppoſititiis & ad medicam ituris viam non facientibus dogmatibus, ſtultiſſimos fieri: quia nihil ex iis, quæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident eoſque qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſe, quàm benè olere qui in culina habitant. Diutius me & acrius eorum opponerem ineptiis, niſi ipſa hæc materies, pro parte, ab Chir. C. STEENEVELD diſcuſſa eſſet nuper; DISSERTATIONE DE ULCERE VERMINOSO; quâ refutando

do 64. FRED. RUYSCHII obſervat: hominem, *Luce Meridianâ clarius*, inſcitiæ atque de hujus rei veritate convincit. Quod ſi Tractatum hunc, ab pag. 9. ad 18. perluſtrare lubeat, tuum videbis, pro meritis, exceptum nomen tuiſque ex obſervationibus luculentam ſtringentium argumentorum petitam ſeriem.

Quâ tu opportunitate animalcula hæc (ut A°. 1679. cum Regia ſocietate Anglicana communicaſti) eorumque ovula in oves deferri autumas; de aliis animalculis enim eadem erunt colligenda, ea, videlicet, nimboſa, æſtiva autumnalique tempeſtate ex terra emergentia, unà cum liquore, in quo vivunt, aut cum quo emergunt, ab brutorum hoc genere hauriri, deglutiri; veriſimile videtur eoque magis, cum id quoque ab ruſticis, pecudum paſtoribus lanionibuſque mihi relatum ſit nonnunquam diſtinctè: ſed (pace veſtra hoc dixerim) minimè animalcula hæc per ſtomachum perque inteſtina reptitando, ex abdominis cavo, in hepatis ſeſe ingerere vaſa, ibi loci ſuos producere fœtus atque ex ſtomachi inteſtinorumque perforatione hac, cauſas eſſe, quibus, per foramina hæc, latex ille inſignis liquidi effuſi, in prædictam deſtillat cavitatem: ſi enim, formâ animalis, deſcendant in ſtomachum atque inteſtina; ſi hæc perreptare, imò perforare, apta ſint; nihil certè obſtabit, quo minus etiam cæterorum adjacentium viſcerum membranas, ut pancreatis, renum, lienis perforare inepta erunt atquê hoc modo, in hiſce quoque viſceribus, quod tamen nunquam vidi, invenirentur. Adde ſecundò; quod ſi hoc fieret, magna ſatis fore corpore, ut ſaltem in ſtoma-

ſtomacho , aut inteſtinis (quod itidem nunquam obſervare mihi licuit) videri poſſent.

Tertiò; ſi prædictas perforent partes, conſequens eſt, ex iis chylum, aut liquidi quid, chylo fluiditate par, debere effluere: ſi verò ſpiſſius hoc ſupponatur liquidum, ſequitur, horum læſorum viſcerum veſtigia, foraminula poſse detegi. Ad penitius hoc inveſtigandum negotium, ſtomachum, unà cum toto inteſtinorum ſyrmate, adhucdum caleſcente, ovis, hoc morbo graviſſimè laborantis comprimendo, ut potui, perſcrutatus ſum; deinde omnia tepidæ immiſi tepidâque implevi, imæ eorum parti ſpiritum vini calefactum tandemque Mercurium infudi, mox omnimodo agitavi, compreſſi, perluſtravi, tractitavi; ſed nè minima quidem foraminula læſioneſque detegere potui. Animalcula hæc ex duodeno inteſtino, per communem ductum in veſicam felleam ductuſque bilarios repere, eo loci fœtus edere ſuos, cùm evidenter ſit contradictorium & pugnans cum ipſa diſpoſitione, actu harumque partium uſu, hanc ut refellam opinionem, opus non videtur.

Contemplationes tuæ, quarum me 19. Januarii, hujus volventis Anni, participem facere voluiſti, de haurienda ex civitatum foſſis aqua parandoque cum ea, in uſum humanum cibo; hoc modo, nempè, multa animalcula (intelligo aquatilia eorumque ovula) in noſtrum deduci corpus, œconomiæ animalis convenientes, mihi placuere ſummoperè; ſervata tamen reverenter hac mea opinione: lympham, ſcilicet, in homine brutorumque genere, ut ſupra innui, effuſam in cavitate abdominis, ſolummodo

ex

ex ruptis, laceratis, aut quodam vitio læſis tubulis lymphaticis; non verò ex foraminulis, ab hiſce animalculis, ſtomacho inteſtiniſque inflictis ſtillitare. Concedo nihilominus animalia hæc, prædicta vaſa eorumque in hepate initia (etſi in hiſce ipſis non ſint) poſſe perrumpere, frangere, lacerare. Hoc enim compertum habeo, ſemen, ſive ovula horum aliorumque animalium (vide hoc de themate Chir. C. STEENEVELD, diſſertat. prædict. pag. 12. & 13.) cum chylo in ſanguinem, cum ſanguine (reſpectu horum animalculorum ſpeciatim) in hepar, porrò hoc in viſcere ſolummodo & tantum in ductus organaque bili inſervientia poſſe propelli, hoſpitari, propagare atque ſic partes lacerare & frangere circumjacentes.

Non inhabitant, primò, ſanguiferorum vaſorum tractum in genere, neque hepaticorum in ſpecie; utpote quæ revera nihil. (excipio ex parte portam) obtinent, cujus reſpectu ab cæteris differunt ſanguiferis. Non degunt, inquam, in ſanguiferis vaſculis, cum propter eorum, cum & ſanguinis ſanguinique commixtorum ſuccorum continuos, proprios, progreſſivoſque motus.

2.dò Neque in lymphaticorum ſyſtemate, ob prædictam rationem, eorum exilitatem tubulorum continuumque liquoris ex anguſto, ad auguſtum locum deductionem.

3.tiò Nec magis in nervis, utpote partes, quæ non ſunt tubuloſo-cavæ quarumque extremitates in bilaria aperiuntur organa.

4.tò Porrò, nequaquam in interve capſulam, membranam vaginalem, portam cholodochorumque ductus

cingentem, hoc enim organum arctè prædicta comprehendit vaſa, ullis ſine, in bilaria vaſa, in quibus ſolis hæc animalia inveniuntur, hiantibus orificiis.

5.tò Inſuper, non in & inter illud ſpatium, quo arteria & vena, poſt indefinitam ramificationem atque divaricationem, ab trunco & ita ab majoribus, in minores extenſæ, tandem formâ maculæ, ad ſeſe invicem accedentes, glandulas extruunt. Hæc enim interſtitia minora, ad transfuſionem ſanguinis & ſecretionem lymphæ, ut & alimentarium ſuccum, porrò ad continuum motum deſtinata, inepta mihi videntur, ut procreationi horum animalculorum, inſerviant.

6.tò Multò minus nidificare in membrana, credibile eſt, quâ hepar obducitur, aut in vinculo umbilicali, jam jam in ligamentum mutato, aut in tendineo-membranoſo organo, quo hepar diaphragmati connectitur: exiſtimo itaque licere mihi, ratione & experientia meâ duce, affirmare, animalcula hæc ſolummodo in organis, ductibus ac receptaculis bilis produci, augmentum capere & in ſibi ſimilia, genere & multitudine creſcere. Ulteriori probationi hujus poſiti, ſit; ſemen, ovula horum animalculorum, una cum partibus oleoſis chyli, in animali ex hoc affectu laboranti, ab ſanguine in organa bilifera deducta, eo loci poſſe affigi atque quieſcere; vaſorum etenim hi parietes ſemper tenaci & viſcoſo obducti ſunt glutine: adde bilem non ſemper (ut ſanguis) progreſſivè moveri; ut enim aperiri claudique, ad rei exigentiam, ejaculatorium ejus vas poſſet, ornatur, poſtquam inter in-

inteſtinorum membranas paululum prorepſit, circulo muſculari.

2.[dò] Quo loco hæc animalia, aut eorum ovula inveniuntur, bilaria vaſa turgida, dura atque colore mutata animaliaque hæc prædictæ bili viſcidæ tenaciter adeo inhærentia, ut eorum corpuſcula, ex ea jam deſumpta, nihilominus hoc glutine conſperſa comperiantur undique.

3.[tiò] Qui ex eorum ore & umbilico exprimitur liquor, idem ille, ſed tenuior paululum, eſt, in quo vivunt & cujus particulis nutriuntur ſelectis: nihil autem in hiſce miratu dignum. Unicuique animali ſuus eſt vivendi locus & ſuum nutrimentum deſignatum, ſpecificè atque hoc pro uniuſcujuſque ſtructura & diſpoſitione. Piſces marini in fluviis, fluviatiles in marî, in aëre vermis terreſtris, in terra aves & ſic in cæteris, moriuntur, quid mirum (inquam) ſi animal hoc deductum in aliud animal, ſolummodo in loco & ex nutrimento ipſi proprio, aut quod proximè cum hiſce convenit, nempè, in organis bilariis & ipſa bile, vivat?

Abſonum itaque mihi videtur nulloque niti fundamento doctrinam, ad depellendos de corpore vermes & alia animalia, utendum medicamentis amaris: contrarium enim patet in quibuſdam morbis vermiferis; ut in odontalgia; huic dolori medemur melle, ſaccharo aliiſque dulcioribus, dentibus ea admovendo atque hoc modo, vermes ex iis eliciendo.

Ut probem hæc & ſimilia animalia in hepate aliiſque corporis partibus degentia, horum morborum iiſque conjunctorum ſymptomatum, extare cauſas,

ſcitu dignum in genere, vix dari materiam, in qua animalia, quandoque non reperiantur. Harum obſervationum ſi quis elenchum epitomenve petat, pervolvat PHILIPPI SACHS VON LEEUWENHEIMB, collecta ab Academia Germanica, ſub inſcriptione, *Miſcellaneorum curioſorum* &c. A. 1670. pag. 34. & ſequentibus. Breviter ſcitu & dignum in ſpecie, taceo enim cætera, in homine non extare partes, adeo fluidas, aut ſolidas (eo enim redeat oportet omnis in corpora, diſquiſitio, ut homini uſui veniant) in & circa quas, ſagax, paucis abhinc annis (honos in hiſce & Tibi debetur ſummus) viventia non detexit diligentia atque induſtria.

Non defendam, veritati enim vim intuli nunquam, poſſe omni tempore demonſtrari, in omni morbo, pruritu, herpete, ulcere & tumore, animalia & quidem ea cauſſas horum ſymptomatum extare: novi enim ex puſtulis quibuſdam elici materiam, quæ ad nullam rem magis, quàm ad vermem accedit, nihil minus tamen, quàm vermis eſt: en elenchum caſus locoſque continentem, in quibus, humano in corpore animalia, vermes aliaque viventia viri obſervarunt, ingenio & alacritate clari; ſi enim colligere quiſquiliarum animus fuiſſet acervum, qui huic argumento adjungi potuiſſet, ut ſunt hiſtoriolæ de horum atque ſimilium animalculorum miranda metamorphoſi, fœcunditate, vi morſus & perforationis, tibi, tuæ perſpicacitati ac meæ patientiæ fuiſſem oneri. Detecti ergo ſunt;

VERMES in Capite, Miſc: cur: dec. I. ann. 2. obs.

obs. 147. & ann. 3. obs: 414. dec: 2. ann. 9. & 10. obs. 50.

VERMES aſcaridiformes 40. per nares emiſſi, ab vetula Birrenſi, quæ paſſa fuerat ingentem hemicraniam. PETR. BORELL. in obſer. rar. med. phyſ. epilogo. confer cent. 1. obſ. 19. & 39.

VERMIS ſupra duram matrem, inſtar curculionis, cranio perforato & aperto, inventus. PETR. FOREST. lib. 9. obs. 4. Sect. 1.

VERMES, cum pure fœtidiſſimo, ad duram matrem reperti, undè tamen æger convaluit. HILDAN. cent. 1. obs. 16.

VERMIS per nares rejectus, in puero, dolore capitis afflicto. HILDAN. cent. 1. obs. 8.

VERMICULI oculorum. JOH. NICOL. PECHLIN. lib. 11. obs. 35.

VERMES è nare projecti. FOREST. lib. 21. obs. 26. Sect. 3. miſc. cur. dec. 2. ann. 3. obs. 99. TULP. lib. 4. cap. 12. PETR. BORELL. cent. 3. obs. 45.

VERMES in auribus: miſc. cur. dec. 1. ann. 3. & 4. obs. 5. FOREST. lib. 21. obs. 26. Sect. 3. item lib. 12: obs. 9. Sect. 2. PLIN. lib. 20. cap. 14. JOH. BAPT. MONTAN. conſ. 40.

VERMIS odontalgicus. JOH. NIC. PECHLIN. lib. 11. obs. 36.

VERMES dentium. miſc. cur. dec. 2. ann. 5. obs. 192. ann. 9. & 10. obs. 24. & 187. Act. Haſn. vol. 5. obs. 108. & LEEUWENHOEK.

VERMES ſalivæ. miſc. cur. dec. 2. ann. 9. & 10. obs. 130.

Ex Vermium abundantia in gingivis, mortis cauſam deducit HILDAN. cent. 1. obs. 59.

VERMES ex ſpina dorſi notantur, miſc. cur. dec. 1. ann. 2. obs 109.

VERMES dorſales. PETR. BORELL. cent. 1. obs. 89.

COCHLEÆ vomitu rejectæ. miſc. cur. dec. 1. ann. 3. obs. 85.

VERMES ventriculi & vomitu rejecti. miſc. cur. dec. 1. ann. 3. obs. 258. ann. 3. & 4. obs. 38. & 80. dec. 2. ann. 4. obs. 39. ann. 6. obs. 33.

VERMES longi, albi, ex ventriculo ejecti. FOREST. lib. 21. obs. 26. ſect. 3.

VERMES quingenti à ſene rejecti.

Idem ibidem.

- - - - trecenti idem ibidem.

CARDIALGIA ex vermibus. Act. Hafn. vol. 5. obs. 34.

VERMES innoxiè inteſtina perforantes. miſc. cur. dec. 2. ann. 5. obs. 45. BONET. Med. Sept. collat. lib. 3. ſect. 16. obs. 12.

VERMES inteſtina perforantes, pereunte ægrâ, BONET. Med. Sept. collat. loc. cit. obs. 13.

VERMIUM globus, poſt dolores colicos, excretus. HILDAN. cent. 1. obs. 57.

VERMIS fruſtum ſeptem ulnas longum, à muliere excretum. HILDAN. cent. 2. obs. 73.

VERMES per umbilicum excreti. FOREST. lib. 7. obs. 35. in Schol. ſect. 1.

ASCARIDES teneſmi cauſa. Act. Hafn. 1673. obs. 74. confer. HIPPOC. Sect. 3. Aph. 26.

LUMBRICI in bubone inguinali. miſc. cur. ann. 6. obs. 144. dec. 1.

VER-

VERMES in pulmonibus, pleurâ & pericardio, Act. Hafn. vol. 3. obs. 56. FOREST. lib. 21. obs. 26. ſect. 3.

VERMES cordis, miſc. cur. dec. 2. ann. 9. & 10. obs. 13.

VERMES in venis, JOH. RHOD. cent. 3. obs. 61.

VERMES in ramis iliacis, Idem cent. 3. obs. 62.

INSECTA balæniformia in ſanguine humano. PETR. BORELL. cent. 3. obs. 4.

VERMES febricitantium. FOREST. l. 7. obs. 36. ſect 1.

VERMES peſte affectorum ATHANAS: KIRC. lib. de peſte.

VERMIS monſtroſus, diuturni morbi & mortis cauſa. JOH. RHOD. cent. 3. obs. 64.

VERMES renum, Miſc. cur. dec. 1. ann. 3. obs. 405.

VERMICULI veſicæ, abſceſſu putrido, affectæ, HILDAN. cent. 1. obs. 56.

VERMES in urina: miſc. cur. dec. 1. ann. 3. & 4. obs. 156. dec. 2. ann. 3. obs. 77. ann. 6. obs. 31. JOH. NIC. PECHL. lib. 2. obs. 18. Act. Hafn. vol. 5. obs. 21. BONET. med: ſept. collat. lib. 3. Sect. 29. obſ. 33. TULP. l. 2. cap. 43.

TERMITES per urinam excreti, miſc. cur. dec. 2. ann. 7. obs. 79. confer. obs. 478.

SANGUIS vermiformis, cum urina, excretus. BONET. Med. Sept. collat. lib. 3. ſect. 29. obs. 34.

Aſellus, ſive ὀνίσκος vivus, cum lotio excretus, idem obs. 35.

Ver-

Vermis ſè veſica lactantis excluſus. BONET. med.ſeptentr. coll. l. 3. ſect. 29. obs. 33.

Vermes uteri. miſc. cur. ann. 9. & 10. dec. 2. obs. 7. ann. 8. obs. 24.

Vermes in collo uteri reperti & expulſi, PETR. FOREST. l. 21. obſ. 37. in ſcholio.

Lumbrici pedum & ſcroti in America, miſc. cur. dec. 1. ann. 3. & 4. obſ. 173.

Tumor verminoſus cum folliculo. miſc. cur. dec. 2. ann. 7. obs. 16.

Vermes in ſcabie & variolis. PETR. BORELL. cent. 2. obs. 72.

Habitus corporis verminoſus cum puſtulis & variolis. JOH. RHOD. cent. 3. obs. 64.

Verminosus homo, Act. Hafn. vol. 3. obs. 11. Utinam hoc noſtrô ævo hoc monſtrum non adeo eſſet frequens.

Ex acaro graviſſima ſymptomata. HILDAN. cent. 1. obs. 96.

Verminatio continua ab ipſa infantia, in ſenectûtem uſque durans. BONET. Med. ſept. collat. ſect. 34. obſ. ult.

Vermes epidemii. Miſc. cur. dec. 2. ann. 5. obſ. 169.

Vermis biceps. BONET. Med. Sept. collat. l. 3. Sect. 16. obſ. 23.

Tandem, omnium ferè figurarum, dimenſionum atque diſpoſitionum vermes prodidit, in humano corpore, improbus hujus ſeculi labor: unicum hoc addiderim, me nunquam vermes in liene vidiſſe & num viderint alii, haud ſcire.

Litigandum ergo, rectius ratiocinandum erit, utrum

hæc animalia, quæ in viventibus corporibus humanis detegi, pro conceſſo, habemus, cauſæ morborum eorumque ſymptomatum eſſe poſſunt, an non? eoque maximè, quia inter alios THEODORUS KERKRING, cujus in republica Anatomico-Medica egregiè ſplendet fama, illud in dubium vocat. Vide ejus ſpecilegium anatom. pag. 177. ubi fallax judicium incertitudinemque viſus, ope vitrorum opticorum, in re Anatomica, demonſtrare ſuſcipit; Primò ex minutiſſimo viſionis centro; Secundò variatione colorum; Tertiò ex interpolata, unius objecti, viſione; hoc modo, nempè, ut diſcreta apparere, quæ verè unita, imo quod unum & corpore continuum eſt: ſed poſtquam microſcopium quoddam ejuſque artificem BENEDICT. SPINOSAM, laudibus decoravit ſummis, hæc prædictis adjicit:

Hoc quod inſtrumenti mei admirabilis ope detexi, viſum eſt admirabilius: inteſtina ſcilicet, hepar, cæteraque viſcerum parenchymata infinitis ſcatere minutiſſimis animalculis, quæ an perpetuo ſuo motu ea corrumpant, an conſervent, dubium eſſe poſſet ei, qui conſiderat domum dum incolitur, nitere & ſplendeſcere, eandem tamen atteri continuâ inhabitantium culturâ.

Quamvis mihi innotuit probè, quouſque, non hujus, aut illius de plebe hominis, veruntamen primatum quorundam fiducia & confidentia in vano experientiæ nomine, incertis paradigmatibus rerumque (ut fertur) contingentium & quæ iſtius farinæ ſunt aſſertionibus, poſitæ ſint abeantque, me ulterius hiſce non opponam, neque alios in ſubſidium vocabo,

 qui

qui omnem ex vermibus aliiſque animantibus, in humano corpore, morbum morborumque cauſam negant, aut affirmant: ſi enim liberè animi mei liceat effari ſenſa, dicam, reverenter, quod res eſt.

Exiſtimo omnem experientiam, animadverſionem, exemplum nunquam, aut ſaltem rariſſimè & tantum in genere, neutiquam verò in ſpecie, ut normam agendi poſſe adhiberi.

Primò; non dantur duo caſus, quid refero caſus? duo non dantur æqualia & in totum ſimilia, tota in rerum natura, ex hoc poſito (& placuit quibuſdam non plebeja delibutis doctrinâ) ſuſtinui quondam: EX RERUM CREATARUM INDEFINITA VARIETATE, DIVINAM IPSARUM ELUCESCERE DISPOSITIONEM ATQUE FABRICAM. Hoc ſi cum Medicina comparetur; hanc meam cauſam, hæc mea cogitata defendendum ſuſcipient ægrotantium ætas, ſexus, methodus & ratio vivendi, anni tempeſtas, terra in qua degunt, locus affectus, morbi in- & decrementum quæque inſuper circumſtantiæ uniformitatem, proportionem applicationemque ſpectant veram, unius, cum altero caſu.

Secundò; pauci (pauciſſimi verò Medici ac Chirurgi) inveniuntur, qui errores ſuos in proximorum ſalutem atque commodum agnoſcere audent, aut volunt.

Tertiò; etſi etiam non ſperandâ fortunâ, etſi fortuitò, examine inſtituto celebratoque rationali, duo quaſi æquales ſibique ſimiles quopiam eruerentur caſus? quæro (& ut mihi perſuadeo non immeritò) hincne indubitanter atque ſine contradictione colligendum foret, ex lege velut didactica, hoſce ſeſe ita ha-

habere ſemper? hac in re, ut in ea actum fuerat tunc, ſine hæſitatione & agendum eſſe nunc? crediderim ſanè quod non.

Quartò; nec licet, nec æquum reor, in re Medica, aut Chirurgica teſtibus fidem adhibere intemerandam, generaliter: hoc etenim ſi ſtatuendum & omnia eſſent vera quæ teſtibus non carent; multa omninò, proficerent Romano Catholicorum pſeudomiracula, quibus eorum crepundiorum nundinaria ſplendidè jam, ſed & fucatè exornatur officina. Hoc ſi foret affirmandum, omnes ſtultitiæ, mendacia, pro veris recipienda ſtarent, modò meticuloſi, inſcii, inexpertes, perfrictæ frontis, aut animo debilitati muliebriter, hoc teſtari & affirmare non vererentur. Hoc pede infauſto calcarent cum empyrico agyrta medicaſter & anus famam, fidem & ſtudia ſapientiſſimorum quorumcunque Medicorum atque Chirurgorum ubique & ſemper. Licet & pueri quoque obſervent, hoſce Dei & honoris cultu, iſtos vaniloquentiâ & fœdo lucri appetitu duci tantùm.

Quintò; quæ amabò narratiunculis adhibenda fides, ex quibus, pro hac, aut illa relatione, damnum ſibi, aut lucrum in & adferunt homines? quid multi quid certè multi medicaſtri ſacra auri fame non moliuntur! non audent! num alio, quam Petroniani milites, genere furiarum declamatores hi agitantur, *qui clamant* (parci veritatis cultores) *machina hac, hujus ſurditati; hoc medicamento, illius epilepſiæ mederi potis fui.* Bene! bene! euge! feliciter! Hæc ipſa tolerabilia eſſent, utcunque, ſi curatos hoſce invenire daretur, contrarius, non exiſte-

ret eventus & infelix tragœdiæ cataſtropha. Paucis, ego me rationis normâ duci docerique ſino, hac, ut poſſum ſenſibuſque externis eorumque utor ope, ut ad tabellas, tabellario, ad opus organo, lumine ad probè diſtinguendas res, per ſe jam diſtinctas & ſic porrò; ſtatuens omnes morbos (non moneo de exterius adhibitis noxis, plagis, damnis) primò; in partibus fluidis: Secundò; per quos vehuntur in ductibus: Tertiò; in iis, in quas feruntur, partibus perſcrutandos, inveniendos depellendoſque extare: inſuper plus ſæpius quam quidem opinamur, animalia partium pravæ conſtitutionis, impediti motus ejuſque ſequelæ, eſſe cauſas; negans conſtanter, ſanguinem bilemque unquam, ullo in ſtatu, ut quidam nugantur, eſſe conſtitutos. Ut plurimum in hoſce materiamque hanc, cadit cuditurque eorum cenſuræ faba. Sanguis & bilis eorumque mala diſpoſitio, ut plurimum morborum cauſæ renuntiantur univerſales particulareſque; prior nempè, peccat quantitate, abundans, vel deficiens; nunc auſterior, tunc viſcidior, modò limpidior, mox acrior, hic ſpiſſior, illic tenuior, altera quoque, aut deficit, aut abundat ſtatuiturque tenacior, aut tenax non ſatis, amarior, aut non amara methodicè, nunc arctius, tunc non ſatis arctè cum ſanguine juncta mixtaque, modò aduſta, mox concocta non probè. Hæc & ſimilia tolerantur, hiſce connivetur & quid ni? ipſa, hoc medio, viſitatio formam ſpecioſè turgidulam ipſeque lucrimulgus *Medicus in via*, quibus animum intendit ſolum, pecunias, dedecoris præmia, obtinet.

FACINUS MAJORIS ABOLLÆ!

Medici, ſi quis, indocti imaginem intueri amet, vi-

videat nobiliſſ. Belgarum Poëtæ, CONSTANTINI HUGENII, DE ZUILICHEM, characterum ſeptimum Tit. Een ONWETEND MEDICYN, ſive de Pſeudo-Medico; cujus initium eſt;

HY IS EEN ONDERBEUL; EEN BUFFEL MET EEN RINCK;
EEN VUYST IN'T SWEERIG OOG; EEN OORBAND OP EEN' KLINCK;
EEN VROEDVROUW MET EEN BAARD; EEN KONSTIG MENSCHEN-MOORDER;
EEN' DOBBLE KERKHOF-PLOEG; EEN BOERENBORSEN-BOORDER;
EEN' RAETSHEER MET EEN P; VOOR'T MIDDEN, OF VOOR AAN;

Et quæ ſequuntur, quæ (vernaculâ linguâ) non dicam æmulandam, ſed ne imitabilem quidem, cum redoleant elegantiam; inuſitata utiliſſimæ ſplendeant Satyræ luce geniumque ſapiant arguto-urbanum, in aliam transferri non poſſunt linguam. Legat hæc, cum Belga, omnis natio plaudatque mecum, ſcribentis egregias animi dotes, dum modò tacitè nunc, apertè tunc, mecum rideat fœdam hanc medicaſtrorum colluviem; ſed & ſibi caveat, ne cum ſpurciſſimo hoc conventu, ingenuos, doctos, judicio utentes ſincero, miſceat Medicos Chirurgoſque, divina rationis ac decoris prementes veſtigia atque ob ſapientiam, munera officiaque honeſtè atque bona fide, in miſerorum ſolatium adhibita, Deo mortalibuſque acceptiſſimos. Hiſce, hiſce (inquam) comprobatum eſt ex figura, ſtructura, motu; ſanguinem

non poſſe ſalſum, non poſſe auſterum dari; bilem extare nullam aduſtam, aquoſam; Hi norunt, admixtione alterius, in ſe, ſubſtantiâ, mutari nihil. Illi in liquoribus organiſque morborum cauſas non quærunt, aut indigitant eo loci, quo morbi principium ſupponitur, ſed nec eſt, nec fuit unquam: illi pro comperto habent, animalia, etſi eorum myriades eaque non videant corpore robuſto cadaveribuſque nares per & os erumpere, ipſis tamen morbos damnaque adferre poſſe: quinimo concedere hi non morantur, cum in omnibus corporis partibus animalia inveniantur, ea quoque in omnibus corporis partibus ægritudinum, veriſimiliter, eſſe cauſas.

Plus ſemper devorandæ difficultatis mihi fuit, inperſcrutandis cognoſcendisque morbis atque eorum cauſis, quàm, hiſce inventis, in ipſis curandis, aut mitigandis. non raro autem quæ aliis, prò cauſâ, mihi pro effectu ſunt. ſic tumor, ab effuſa lympha in abdomine, lymphaticus; in pulmone, aut hepate ulcus; in inguine bubo & ita in cæteris, in cadavere ſi detegantur, morbi mortisque cauſa renunciatur, omni poſthabita contemplatione, hæc potius eſſe ante ruptorum, obſtructorum, aliove modo læſorum vaſorum, aut liquorum, motu privatorum ſequelas; nullâ prorſus inſtitutâ diſquiſitione unde, quo loco, quando, qua methodo hæc acciderint, aut accidiſſe potuerint? hinc in praxin fluxit hodiernam, deteſtandus iſte, aut deridendus error, ut uni eidemque ægritudini hic medicamenta ſale ſatura volatili; ille quorum ſtructura terrea & ſolida quaſi exiſtit, in auxilium adducat: ſed de hiſce, data opportunitate, uberius, ne exſpatiari ab termino videar nimium. demon-

monſtravi (ut ſaltem opinor) ſatis ſuperque, quo modo, quædam animalcula eorumque ovula, in humanum ingrediuntur corpus; modi autem, quibus huic noxam adferre, hoc cruciare, devaſtare atque cauſæ morborum, ſymptomatum, ipſius imo mortis eſſe poſſunt, ſequenti poſſe concipi methodo, mihi perſuadeo (utinam & aliis) facile.

Primò; hæc animalcula, quorum millena aliquando, uno in loco congeſta, inveniuntur, partes, in quibus degunt, ultra earum extendere ſymmetriam, tum corpuſculorum ſuorum, cum generis ſui, incremento.

Secundò; mordendo haſce & perforando eaſque, hunc in modum, lacerando, frangendo, quo fit, ut hæc organa in totum, aut ex parte, uſu munereque deſtituuntur ſuo.

Tertiò; reptitando permeandoque tubos locosque ſeſeque in ipſos inſinuando, quorum tenerrima fabrica hinc dolori exponitur infeſto.

Quartò; excitando in ſuccis motu inteſtino, qui progreſſivo exituique œconomiæ animalis neceſſario, obſtat.

Quintò; abſorbendo & in proprium uſum convertendo ſuccos materiamque nutritioni, augmento & præparationi partium animalis, in quo ſunt, dicatos.

Sextò; ejiciendo deponendoque ſordes, excrementa, ovula, fœtus, mortua corpuſcula inter partes, quarum motus hiſce impeditus, infauſtos ſecum ducit exitus.

Plurimæ hiſce poſſent læſionis adjungi formulæ; ſed opinor, haſce ſufficere, ad alias plureſque hac de re, formandas ideas.

Cui tandem notum eſt pharmacum eoque utitur,

quo,

quo, citra totius corporis partiumque ſingularium detrimentum & incommodum, animalia hæc eorumque morſus, reptatus & quæ iſtius generis alia ſunt, enecat, avertit, aut dum in vivis ſunt, corpore depellit, hic ille, hoc reſpectu, rem medicam tractitat tutò:

Sed conceſſo, inordinatam partium fluidarum diſpoſitionem atque ita ſanguinem ſanguinique conjunctam materiam (ſive mala illa diſpoſitio in earum figura, ſive motu concipiatur) cauſam quorundam morborum eorumque ſymptomatum poſſe extare, ideone rationi non conveniens videbitur probatio? inventis in fluidis ſolidiſque partibus animalibus, ea quoque cauſas quorundam morborum eorumque ſymtomatum poſſe extare: de priore plura verba, de ſecundo efficaciores produci poterunt demonſtrationes; æquum itaque foret, ſi iſti homines, qui unicè experientiâ ſuâ nituntur, ſecundâ hac methodo cogitandi, ſe duci paterentur ad primam, id quod quæſiviſſe oportuiſſet primò, nempe, ad rationem.

Dicerem porrò de ſupra indigitatis medicamentis in genere & ſpecie, ni vererer me vel jam urbanitatis tituliquc epiſtolaris, uni tantùm ſcopo inſervientis, tranſiiſſe limites; dum te, videlicet, abſtraho ab tuis occupatumque detineo rebus, propriè ad exercitia tua non pertinentibus atque huic etiam obſervationi alia adjicio: verùm hæc & àlia abs te illiſque, qui haſce inſpicere tabellas non dedignabuntur, in meliorem poterunt recipi partem, hac poſitâ veritate, me hoc in commodum reipublicæ medicæ & ad incitandos cogni-

cognitionis nobiliorum rerumque adhucdum abſconditarum (quarum, eheu! indefinitus eſt numerus & ordo) perſcrutatores feciſſe ſolummodò, communicaturus propediem tecum, DE TUBIS FALLOPIANIS & hiſce adjacentibus partibus, de quibus me monuiſti honorificè, mea quoque cogitata officiosè.

FINIS.

88 936879